

No tothom pot dir que va veure, observar, escoltar i conèixer en persona Antoni Gaudí i Cornet com ho va fer Josep M. Garrut durant la seva infantesa: “Cada dia passava per la plaça Nova, on hi havia el nostre domicili familiar. Tot i que jo era un nen, la seva figura em va impressionar. Després, durant una jornada de portes obertes a la Sagrada Família, el meu pare l’hi va parlar. Recordo perfectament aquell timbre de veu tan peculiar i definitori de la seva forta personalitat. No hagués estat possible que un esperit pusil·lànim o feble engegués una obra de l’envergadura de la Sagrada Família, ni que hagués innovat i canviat substancialment l’arquitectura com ell ho va fer. Amb Gaudí, la natura esdevé arquitectura i les arts plàstiques i decoratives adquireixen una importància cabdal no només com a element decoratiu, sinó, fins i tot, com a element estructural.”

No va ser únicament l’aparença absent i desmanyotada el que cridà l’atenció de Josep M. Garrut, sinó l’obra gegantina de l’arquitecte reusenc que aleshores era poc coneguda i valorada dins i fora de les nostres fronteres: “Durant la dècada de 1940 i bona part dels anys cinquanta, Antoni Gaudí va ser una figura pràcticament anònima per al gran públic i per als dissenyadors del període. Bona part de les grans figures de l’arquitectura del segle xx, com ara Le Corbusier, l’escola Bauhaus, etc. tingueren una influència més o menys directa del projecte de l’Eixample de Cerdà, però no tenien cap mena de referència directa o indirecta de l’obra de Gaudí. En aquest sentit, des de la Fundació tenim anècdotes viscudes que reflecteixen aquesta mancança. Una de les més destacades va tenir lloc quan ens van cedir mobiliari de la Casa Milà, coneguda popularment com la Pedrera, i ens vam retardar a anar-lo a recollir. Setmanes més tard, rebérem una trucada per avisar-nos que el llençarien si no anàvem immediatament a buscar-lo. Avui aquestes peces, que encara exhibim, tenen un valor incalculable.”

El cert és que l’obra de l’arquitecte de Reus va ser posada en dubte: “Els edificis que havia dissenyat i els objectes que havia creat eren incompresos, rebutjats, menyspreats i gairebé maleïts. Fins i tot, es van produir situacions lamentables en què els mobles d’inspiració modernista van ser cremats durant la nit de la revetlla de Sant Joan.” Aquest menyspreu, encara que lamentable, és força comprensible des d’un punt de vista estètic: “Antoni Gaudí va ser un mestre que es va avançar a la seva època.” Aquesta capacitat creativa el fa especialment destacat dins de la història de l’arquitectura occidental, perquè “va ser un artista que innovà els elements estructurals, la qual cosa no s’havia produït ni durant el Renaixement ni durant el Barroc. Això ens demostra la seva importància per al desenvolupament posterior de l’arquitectura. Ell es va avançar a altres grans figures en l’ús de la paràbola i la hipèrbole com a formes noves que no s’havien aplicat fins aleshores. I també va crear un nou tipus de columna.” Per altra banda, el fet que la seva obra es creés, fonamentalment, a Catalunya tampoc no va ser positiu: “Les seves participacions a Palma de Mallorca i Astorga tenen una base lògica: els bisbes de totes dues poblacions eren catalans.”

Per tal, doncs, de donar a conèixer aquesta figura oblidada per les institucions i personalitats culturals del moment, un grup d’intel·lectuals barcelonins va crear l’any 1950 l’Associació Amics de Gaudí. Des del començament,

Josep M. Garrut hi va ser present: “Érem un grup d’arquitectes, historiadors i gent relacionada amb l’art que desitjàvem que la figura del mestre fos reconeguda i que adquirís una transcendència universal. El nostre president era Joaquim Gomis, un dels primers fotògrafs que va fer retrats artístics i singulars de l’obra de Gaudí. La gran fita de l’Associació Amics de Gaudí va ser l’organització d’una exposició internacional itinerant. Gran part del mèrit d’aquesta celebració es deu al senyor Casanelles, que va ser capaç de conciliar totes les orientacions i expectatives; va fer possible una exposició que va passar primer pels Estats Units, concretament per Nova Orleans i Washington, per després anar a la part sud-americana del continent, Rio de Janeiro al Brasil i Buenos Aires a l’Argentina, i que va acabar finalment al Japó, on el fons de l’exposició va romandre-hi un temps. Aquesta mostra va comportar un abans i un després en la difusió de l’obra de Gaudí.”

Quan es va assolir cert reconeixement internacional seleccionant i mostrant les obres a l’exterior, aquest grup de seguidors va desitjar mostrar alguns dels objectes que havia dissenyat, i ho va fer a la casa de l’artista, situada al Parc Güell. Per gestionar aquest patrimoni es va crear la Fundació Casa Museu Gaudí l’any 1960, que des d’aleshores ha dirigit sempre Josep M. Garrut: “Gaudí va viure a la casa fins que va morir, tot i que durant els últims mesos va dormir a la Sagrada Família. Gaudí mai no va utilitzar cap mitjà de transport per desplaçar-se des del Parc Güell al temple i, possiblement, fer aquest trajecte a peu ja li suposava massa esforç físic. Després de la mort de Gaudí, la casa va ser comprada per un matrimoni italià que hi va viure molt de temps, i l’any 1960 la comprà Amics de Gaudí. Va ser llavors quan se’ns va oferir la possibilitat de transformar la residència en museu. Durant tres anys es treballà de valent per recuperar els objectes i condicionar-la per poder obrir-la al públic. Vam tenir molta sort, perquè els darrers propietaris havien conservat força objectes i n’havien adquirit d’altres també de l’artista. Tot i així, van ser anys molt durs econòmicament perquè no teníem cap mena de suport. Això explica que durant els primers temps les nostres instal·lacions només obrissin els diumenges i festius.” Aquesta dada contrasta amb la situació actual: “En aquests moments, la Casa Museu Gaudí obre cada dia i rep una mitjana de 325.000 visitants anuals –enguany, hem sobrepassat els 450.000–. Això fa que hàgim aconseguit ser independents econòmicament. Ara, a banda del mobiliari, exhibim cartes, plànols, dibuixos i múltiples objectes personals de l’artista; intentem també reproduir la seva forma de vida.” Tot i aquesta exposició permanent, la Fundació no oblidava els seus orígens i segueix preparant i celebrant alguns actes a la seva memòria. Alhora també disposa d’una biblioteca a l’antic estudi de l’artista: “no disposàvem de mostres gràfiques de com estava distribuït i vam preferir donar-li una nova utilització.” De fet, el seu objectiu ha estat, és i serà recuperar i conservar el caràcter d’un geni innovador que s’avançà als corrents estètics del seu temps “Sempre hem contrastat diverses fonts per recuperar un espai de la casa. Afortunadament, els anys 60 era fàcil poder trobar testimonis d’arquitectes, treballadors etc. que havien conegut el domicili de l’artista; ara ja no és possible.”

**“Amb Gaudí, la natura
esdevé arquitectura
i les arts plàstiques
adquireixen
una importància cabdal”**

Josep M. Garrut i Romà - Barcelona